

Denne artikkelen kan kopieres fritt og viderefremidles til andre.

En forutsetning er at navn på utgiver (Strinda historielag), årbokas årstall og forfatter(e) oppgis.

Det må ikke foretas endringer i artiklene.

Det er ikke tillatt å skanne eller kopiere bilder i bøkene for bruk i andre sammenhenger.

En pioner på Strinda - Cecilie Løvø 1892 - 1985

Cecilia Larsdr. Væte, datter til gbr. Lars Andersson Væte og kona Guro Brynjulfsdr. er fødd 26 juni 1892. Daa ho ynskjer aa koma seg inn paa ein skule, vert med dette vitna, at ho er ei gaaverik ung kvinna og alltid hev fare sømeleg fram.

*Voss Sokneprestembete 23/12 1914
P. Eriksland*

Av Per Olav Tiller*

En sommerdag i 1920 nådde en liten familie målet for en lang, besværlig reise. Selv om stedet må ha slått dem som spredtbygd og trebart, var neppe navnet Snaustrinda kjent for dem, og det var klart at det her lå et slags sentrum på flatbygda. Stedet var markert ved en ruvende kirke og like ved et forsamlingshus og like bortenfor, en gård med et moderne våningshus, en nesten bymessig villa. Slik fortonte kanskje deres nye hjem seg for Cecilie Løvø og ektemannen, landbrukskandidat P.J. Løvø.

Voll, i dag en 4H-gård, omtales fremdeles av eldre folk i Trondheim som "forsøksgården". Mange sier også ennå at den ligger på Snaustrinda, enda den nå

ligger svært tett inntil naboene: studentboliger, rekkehus, boligblokker og ikke mindre enn tre utgaver - rett etter hverandre - av "supermarked" eller snarkjøps-, selvbetjeningsbutikker. Det het seg at Voll lå ved Veiskillet. Veier i

Cecilie som ungdom
Foto: Joh. v.d. Fehr, Vossevangen

*. Per Olav Tiller er professor emeritus ved Institutt for sosialt arbeid, NTNU.

Fotografiene i denne artikkelen er utlånt av Guro Tiller, bortsett fra bildene på side 84 og 101.

krysset går oppover mot syd, til Dragvoll og Steinan, bortover til Jakobsli og Jonsvatnet, mot nord til Leangen og Lade, og nedover til byen forbi Tyholt og Blussuvoll.

Nykommerne fra Nord-Møre lærte vel at Voll opprinnelig var en del av Østre Moholt. Det samme var Åsvang, der skolen ligger. Den grenser til gården Angelltrøa, og var solgt til Strinda kommune til skoletomt i 1880. Moholt kirke - Strinda Hovedkirke - kom i 1900. Naboeiendommen til Åsvang, Voll, var solgt fra Østre Moholt i 1899 til Johan Wilmann, som igjen solgte gården til Kvindemisjonen i Trondhjem. Så var Voll et "Arbeidshjem for kvinder" en kort stund før den ble Statens Forsøksgård i jordbruk i 1911*. Ved veikrysset - som nærmeste nabo - lå inntil nylig også "Bedehuset" (Veiskillet), som ble bygd av Strinda Avholdslag i 1896.

Ni år etter starten av forsøksgården var det altså at den nye forsøksleder, som styreren for virksomheten ble kalt, startet i jobben. Han hadde hatt stillingen som rasjoneringsinspektør på hjemstedet, Averøya ved Kristiansund. Han var vokst opp på gården Store Løvø, der han kunne føre slekten tilbake til 1520. Reisetfølget hans kom med båt til Trondheim og derfra til Voll. Familien omfattet Per, hans kone Cecilie og sønnen Jakob, ett år gammel.

*. Forsøksgården ble nedlagt og virksomheten flyttet til Kvithamar på Skatval i 1983.

Cecilie var født på gården Vethe ved Bulken på Voss. Som eldre har hun selv fortalt om sin oppvekst, og hun erindret svært levende barndomsårene, forholdet til sine søsken og foreldre. Det var i alt ni søsken, først fire brødre, og etter Cecilie kom en bror, en søster, så enda en bror og en søster. Bare to av søskenflokkene ble boende på Voss, de andre - bortsett fra Cecilie - på Østlandet.

Erindringene hennes er interessant lesning; de er hva en historiker har kalt "historie på individnivå" og viser de enorme samfunnsendringer i de første tiårene av 1900-tallet. En enkelt episode kan brukes som illustrasjon: Unge Cecilie - eller Sesselja som hun het på den lokale dialekten - hadde besøkt sin eldste

Familien er kommet til Voll - Cecilie, Per og Jakob.

Veiskillet i 1937. I forgrunnen er forsamlingshuset Veiskillet og Strinda Handelssamlag, i bakgrunnen Voll. Huset som delvis vises til høyre, er Fokstua. Dette huset og huset til høyre for Steinanvegen (ved uthuset) var boliger for ansatte ved Voll.

Foto: Schrøder. Kopi fra Universitetsbiblioteket i Trondheim.

bror i Kristiania - og foreslo at de hjemme skulle slutte med den gamle skikken å spise sammen av samme fat, og ha hver sin tallerken, skje og kopp. Moren hennes utbrøt forferdet og ulykkelig: *"Men Sesselja, vil du ikkje eta i lag med oss meir ?!"*

En tidlig erindring hun skrev ned handler om verdier, og viser hvordan sparsomhet var viktigere enn forfengelighet i hennes barndommiljø: *"Ein gong pynta eg meg med ein epleblome eg tykte var so fin. Då han far såg det, sa han at eg måtte tenkje på at den blomen kunne ha vorte eit stort eple"*.

Den nye bordskikken fra byen var nok bare en av de "moderniseringene" hun gikk inn for. Vi kan godt si at hennes reformiver kom til å prege hele hennes liv på det nye hjemstedet på Voll i Strinda.

I ungdommen hadde hun klart å få lov til å gå på skole ved Kristiania - den ansatte Berger Husmorskole - og etter det kom hun inn ved Statens kvinnelige industriskole. Opplevelsen av disse skole-ene ga grunnlaget for hennes livslange visjon om en ny - moderne - rolle for kvinner på landsbygda og i landbruket. Denne visjonen inspirerte hennes liv på Voll og kom til å sette varige spor i Strinda, men også i det videre samfunn. I alderdommen skriver hun at på Voll i

Langs Steinanvegen. Cecilie og Jakob Løvø, Marit og Anna Hofslis. Ole Hofslis var arbeidsformann på Voll, og familien bodde i et hus som lå i tunet på gården. Dette huset ble senere flyttet over veien (se bildet side 84). I bakgrunnen ser vi Veiskillet forsamlingshus og Strinda (Moholt) kirke.

Strinda *"har eg fenge bruk for alle mine evner og interesser. Alt kom av seg sjølv, eg har sluppe å leita etter oppgåver"*.

Allerede kort etter at den nye "styrerfrua" var installert på Voll, begynte hennes *"livsoppgåva"*, som hun kalte den, å ta form. Helt tidlig ble hun med i Helselaget der hun får holde takketalen på Angelltrøa ved fru Lassens avskjed som formann. Men kjernen i det hun så som sin misjon var emnet for hennes foredrag - det første - i Strinda Landbrukslag i 1922: *"Det vert ikkje ofte tala for oss bondekaaner, men so merka me*

og at det gjer godt ein gong i mellom at få høyra eit lovord". I talen prøver hun å rette på dette at det blir *"gjort mykje meir stas på bykvinna"*.

"Bykvinna" kjente hun kanskje best fra sin tid i Kristiania. Hun hadde delvis bodd hos sin eldste bror, offiser og embetsmann, og der opplevd livet i sosiale kretser på "beste vestkant". Også etter at broren døde før hun giftet seg, og faktisk gjennom hele sitt liv, omgikkes eller korresponderte hun med sin svigerinne Mary, som bl.a. kunne fortelle om sitt vennskap med datter til dikteren Bjørn-

Fra stua på Voll i 1920-årene.

son, Bergljot Ibsen* som trøster henne i sorgen. I et brev til Cecilie forteller hun om samvær med henne: *"Hun er et herligt forstaaelsesfuldt menneske... vi kunde ikke bli færdige med at opfriske gamle minder... Saa har hun git nogle vidunderlige koncerter - hun synger en lige ind i sjælen..."* Og hun blir bekymret da hun hører at Cecilie en tid er uten hjelp i huset:

"Kjære Dig, Du maa ikke være uten pike, det resulterer ikke i noget godt!" Dette miljøet var helt fremmed for en ung jente fra Voss.

*. Sangerinnen Bergljot Ibsen var gift med Henrik Ibsens sønn, Sigurd.

Det at hun så omhyggelig tok vare på kladd eller utkast til alle sine brev og foredrag gir en enestående dokumentasjon av hennes virksomhet. Men det gir lett et skjevt inntrykk: Hun skrev selvsagt ikke brev til naboer og andre som hun kunne møte i nærmiljøet, på Strinda og i Trondheim. Og det nye miljøet blant storgårder på Strinda var også noe å tilpasse seg. Men mange personer er omtalt i "nyheter" og med hilsener til hennes forbindelser ellers i landet, f.eks. til familie. Kjente Strinda- eller Trondheimfolk som hun hadde nær kontakt med var f.eks. familien Ystgaard**,

** . Ingvald Ystgaards veg går fra Bromstadvegen til Granåsvegen. Ingvald Ystgaard var herredsingeniør i Strinda fra 1920 til 1945.

Selmer, Hagerup, Bekkevahr, Hjelde. Og selvsagt med ansatte på Voll og deres familier, med barn som var hennes barns venner. Ved krigsutbruddet i 1940 var det flere som fikk asyl som kortvarig "evakuerte" fra byen: Dr. Arnfinsen og fru Ada*, Elsa Uhlen og Jensine Ramm med ektefeller, og andre som ble viktige personer i hennes sosiale nettverk.

Ved ankomsten til Voll hadde hun - med sin bakgrunn i oppvekstmiljøet, sine opplevelser i ungdommen i Kristiania og sine skoleerfaringer - gjort seg opp sterke meninger om hva jenter på landsbygda hadde særlig bruk for. Hennes hovedemne er "Bondeungdommens opplæring", og det er tema for mange foredrag og taler.

Mens det var blitt vanlig å la unge bondesønner få utdanning ved jordbrukskoler, fantes nesten ingen tilsvarende skoler for jentene. Det urimelige ved dette var ikke at piker var utelukket fra tradisjonelt mannlige oppgaver, men at kvinnes virksomhetsområder ble ansett som mindre viktige. Cecilies påstand var at kvinnes innsats innenfor landbrukshusholdningen - i husstell, renhold, kosthold og matlaging, i husflid og barnestell - var minst like viktig som mennenes på sitt felt, og at mannens arbeid var totalt avhengig av kvaliteten av kvinnes innsats. Det var en sterk insistering på likeverd mellom

kjønnene: Lik rett til utdanning, lik respekt for begges arbeid.

I 1928 - i tale til det nystiftede bondekvinnelaget - kan hun fastslå at hun tok feil da hun "tenkte at landbrukslaget skulde makta aa samla baade bondekvinne og bonde" om felles interesse og oppgaver, for hun ser så stor interesse og arbeidsiver, et tegn på at kvinnene på landsbygda begynner å få respekt for sitt arbeid. Og hun viser til oppslutningen om vevkurser og grønnaksкурser hun selv har drevet. Noen av talene hennes blir omtalt i avisene, og hun får begeistring hilsen fra Kristiania:

"Jeg gratulerer med foredraget. Det er jamen godt gjort av Dig i betraktning av alt som hjemmet og barna kræver av Dig. Og av referater aa dømme har det været meget greit og klart og godt fremført. Ja, den som kunde faa indført tvungen Husmorskole og helst dermed følgende samaritankurser for de unge kvinder -!"

Utviklingen av Cecilies syn på dette "kvinnens område" ble uten tvil i høy grad påvirket av oppgavene ved Forsøksgården. Forsøkslederen hadde f. eks. forsøksfelter rundt i flere bygder i regionen, med høyst varierende klima og vekstforhold ellers, f.eks. i fjellstrøk og ved kysten osv., så det ble drevet forsøk med å drive frem korn, høy og grønnaksorter som passet for de enkelte bygder lokalt. Altså et økologisk perspektiv, ikke bare et økonomisk. Det er

*. Ada Arnfinsens veg er på Risvollan.

Familien Løvø på Voll en sommersøndag i 1936. Bakerst: Jakob, Cecilie og Per. Foran: Ildri og Guro.

ikke rimelig at samme art rotvekster og samme typer dyrefor kan dyrkes på fjellgårder som i kyststrøk.

(Cecilies erfaringer fra bilreisene ga henne sannsynligvis inspirasjonen til å få forsøkslederen til å henvendte seg til en yngre bror av Cecilie, direktør for Norsk Citroën A/S, om råd om hvordan den nye bilen kunne ominnredes til "sovekupé": Svaret gikk ut på at det måtte regnes med en utgift på kr. 7.50, når *"forsetenes ryggstøper blir kuttet omtrent i høide med setet... og isettes tapper såpass lange at de gav styrke og styring nok til at ..."* osv. Ikke helt enkelt!)

Cecilies interesseområde var næring, hva vi tar til oss av, ernærer oss av, vårt

"daglige brød". I dag er næring kommet til å bety alt annet enn mat og drikke; det er ikke snakk om frukt, grønnsaker, brød, kjøtt og fisk når vi hører om næringsministeren, næringslivets organisasjoner, næringsliv i det hele. Det er snarere alt annet, men især handel som er blitt den store verdi. Oppfatningen er at vi bare bør bry oss med det som lønner seg, eksportere det vi kan lage mye av og importere det som andre kan produsere lettere. Cecilie var opptatt av nyttiggjøring av de ulike vekster naturen byr på i ulike strøk, til klær og til mat. En mannsalder senere førte dette synet bl. a. til hennes "særvotum" i den store "Skolekommisjonen" hun var valgt inn i: Den særlige innsikt og kompetanse

som den samiske kultur representerte måtte tas vare på innenfor skoleverket.

Det virksomhetsfeltet Cecilie så for seg som kvinnenens, var ikke noe snevert område: Hun gikk inn for å utvikle unge kvinners ekspertise i lindyking, plantefarging, veving og spinning, grønnsaksdyrking, kosthold, helsearbeid osv., osv. I det hele ligger hennes visjoner så tett opptil de sentrale verdier som bevegelsen 4H står for, at vi må tro at utviklingen av Voll som et lokalt sentrum for 4H ville ha gledet henne om hun hadde fått oppleve det. Hun arbeidet ellers for ferieordning for kvinner i landbruket, for praktisk kjøkkeninnredning, for hensiktsmessige kjøkkenredskaper m.m.

Den store Trøndelagsutstillingen i 1930 engasjerte henne sterkt. Her kunne hun få vist ved demonstrasjoner og utstillinger produkter av kvinners arbeid i hjemmet, både husflidsprodukter og fra bondegårdens kjøkken. I alt førte hennes arbeid ved utstillingen til stor anerkjennelse:

TRØNDELAGSUTSTILLINGEN

1930

har tildelt

Cecilie Løvø

Diplom med sølvmedalje for hermetisk rogn, leverpostei, blomkål, erter, syltetøy, brød og skonroker

Olav Bergersen

Styrets formann

Videre signert av juryens formann, avdelingsformann og generalsekretæren. Alle var menn!

Hun begynner å bli kjent av byens folk, Adresseavisen intervjuer henne om "Hva kvinner ønsker", og radioen sender hennes råd for julefeiring osv. I all denne travelhet holder hun jevnt kontakten også med sitt barndomshjem, sender ved jul og andre anledninger en velfylt kasse med egne produkter, og får takknemlig svar fra sin gamle mor på Vethe:

"Kjære Silla aa alle dine, du maa ha tak til Bejje to fyr den goa kassa eg fek ifraa dyk te Jol du kan tru da smakte got eg ha kosa meg got mæ da goa sylteflæskje aa mæ den goa bakelsen..."

Etter vellykket deltakelse ved Trøndelagsutstillingen fulgte stadig nye taler og foredrag, f.eks. ved avslutning av kurser i grønnsaksdyrking, plantefarging, veving osv. for ulike foreninger i Strinda. I 1931 holdt hun stor tale ved St. Hans fest på Tesli gård. Bondekvinnelaget hadde fått med seg Strinda Landbrukslag på dette felles arrangementet, og dermed ble også Strinda Bondeungdomslag invitert til festen ved leikarvollen og jonsoksbålet. Cecilies tale var sterkt beveget, og hun roser vertskapet, Forbords, for at gjestene her har møtt både rokk og vevstol i gang, plantefarging og i det hele en "retteleg bondekultur": "Det er slike heimar Mor Norge treng", slår hun fast.

Voll sett fra sør ca. 1930. Mellom hovedhuset og uthuset ser vi huset hvor familien Hofslis bodde (se bildet side 85).

Cecilie har i denne tiden fått ”blod på tann”, og kanskje blitt litt for optimistisk. Tanken om utdanning for kvinner begynner å få tilslutning, og i dette har Cecilie et godt samarbeid med en varm forbundsfelle - Olga Gimse på Melhus. Men hun får her et lite ”skudd for baugen”. Er Cecilie egentlig en bondekone, og bør hun uttale seg på vegne av dem? Olga Gimse har presentert styret i Sør-Trøndelags Fylkeskvinnelag et forslag om at Cecilie i et foredrag skal legge frem sine ideer, og rapporterer:

”Jaha, damerne hørte paa i taushet, og en sa, da jeg var ferdig, at alt dette laater svært vakkert.... Deres foredrag mottoges selvfølgelig med stor taknemlighet, og jeg haaber De ser saa stort paa det at De holder det... og forsamlingen kan, hvis det er et almindelig ønske, udtale sig for eller imot... Det er

endda en ting som De sikkert vet, uten at jeg peker paa det: De er funksjonærfrue. Det er rimeligvis den fornemste grund.”

Og Cecilie er stolt, akter slett ikke å trenge seg på, og svarer på det for henne unaturlige riksmål:

”Jeg forstaar Deres skrivelse slik, at styret i Fylkeskvinnelaget ikke kan ta op det arbeidet vi snakket om. Da synes jeg at mit forslag faller bort. Skal jeg holde et slikt foredrag, maa jeg nødvendigvis komme inn på baade gartnerhjelp og husholdningskonsulenter, og det vil gagne saken lite, naar kravet ikke kommer direkte fra bondekvinne selv... For min personlige del er jeg bare gla for at jeg slipper aa utarbeide noget foredrag.” Hun skriver her altså på bokmål, men gir opp å få uttrykt seg skikkelig:

”Du maa ha ei nokre ord for deg sjølv, og daa maa eg skriva paa mit eige maal. Det er so naar det kjem ifraa hjarta. Eg maa bruka det naar eg skal faa vera heilt meg sjølv.”

Det hendte også at Cecilies meningsfeller ble angrepet offentlig. Da rykket Cecilie ut med trøst og støtte:

”Eg har tenkt so mykje på Dykk og gjort meg vont av den skrivinga mot Dykk i Adresseavisen. Det er godt De veit kven det er. Dersom De er like sår som eg er på slike omkverve, so veit eg at det gjer vont. Eg har ogso heilt skuldlaust kome bort i noko liknande. Eg vart spurd om eg tykte det var bruk for ein industriskule i Trondheim. Eg sa kva eg tykte, og fekk eit so uvettugt åtak som De no hev fengje...”

Håper hun på mer forståelse hos mennene enn hos sine medsøstre? Kontakten med Fylkeskvinnelaget holder hun ved like, og husker å takke Fylkesmannen ved avslutningen av kurs hun har ledet på Fylkeslandbruksskolen: *”Eg maa faa lov aa seia Fylkesmannen som me hev den era aa ha her i kveld so mykje takk for at ha laga det so godt for oss. Men det er ikkje berre det me likar fylkesmannen so godt for, men ogsaa det at han vilde koma paa festen vor i kveld ...”*. Hun har så ofte påpekt hvor mye menn kunne lære av kvinners innsikt og virksomhet. Men nå heter det: *”Vi kvinnor skulde ha lert litt meir av vore menn. Dei hev visst aa taka vitenskapen*

og den lerdomen som er aa faa i bruk, dei veit paa ein prik kva dei skal fore kua med og gje grisen. Men grisen skal berre leva eit halvt aar, barnet kanskje eit langt liv”.

Og ved avslutninga av vevkursene på Byåsen takker hun Husfliden, *”særleg formannen, herr konsul Jenssen. Vidare vil eg få takka Strinda formannskap for den studnad dei hev gjeve oss ved å bevilge kr. 100”*. Hun avslutter talen med å gjengi en drøm en av medlemmene har hatt (så utvilsomt hun selv): *”Draumen gjekk ut på at mennene i Strinda, og serleg då kommunestyret, var komne til det at skulde det verta noko skikkelig skik på heimane våre, serleg for dei som hev liti råd, so måtte det til ei dugande uppleving av kvinnorne. Med dei midler kommunen rådde yver...”*

I hvert fall har Strinda Bondekvinnelag vedtatt at de skal *”arbeida for meire bruk av grovt mjøl og grønsaker.”* Dermed kommer hun inn på et tema som skulle bli en hovedsak: Et intenst opplysnings- og mobiliseringsarbeid førte til at Statens Kornforretning henvender seg til henne i juli 1932. Hun bes om materiale til en *”brødutstilling”* på en varemesse: *”Vi ville gjerne at De skulde sende oss ovnsbrød og skonroker og få lov til å benytte oppskriften ved utarbeidelsen av utstillingskatalogen”*. Dette arbeidet førte også til en virksomhet om *”Skolefrokost”*, med demonstrasjoner og foredrag.

Utsyn fra Voll mot sørvest i 1920-årene. I forgrunnen er Fokstua, som var bolig for ansatte ved Voll. I første etasje var det en leilighet til assistenten. I andre etasje var det også en leilighet og i tillegg rom for hjelpeassistenter. Moholtan postkontor var i leiligheten i andre etasje fra ca. 1920 til 1940. Poståpner var Anton Aune, som var ansatt ved Voll.

Helt til høyre er Karinelund, hvor Moholtsenteret er nå. I bakgrunnet ser vi lengst til venstre gården Østre Moholt, eier Øfsteng, og lengst borte midt på bildet Østre Moholt ("bondegården"), eier Ølsø. Mellom "bondegården" og Fokstua midt på bildet er Lille Moholt, eier Klep. Vestre Moholt, eier Haugen, er delvis skjult av Fokstua.

Hennes nettverk utvides betraktelig. En meningsfelle skriver:

"Me hadde eit intresangt møte med Nina Arkina. Ho preka og um mjølet. Ho hadde strev for å få det rette. Eg fortalde um vaart møte. No blir det spursmaal um andre i dette vi skal prøve aa faa til... Dette er det viktigste i vaart arbeid for folkehelsa. Det er grunnlaget, sa Nina Arkina, saa her er du nok paa rett lei... Gratuler Løvø med

hans nye kornslag, det var svært!"

I juni 1938 blir hun bedt om å utarbeide en redegjørelse om arbeidet som gjøres av møllekomiteen i Norges Bondelag: "Det er vel få som ikkje i det minste har fenge litt kjennskap til det store opplysningsarbeid for å skapa ei betre folkehelse. Det vert fortalt oss at maten og stellet i heimane har so overlag mykje å seia. Me veit at mjølet er eit viktig matemne. Det vert ogso fortalt oss at mjølmaten har vorte forringa ved at me

oftast ikkje bruker heile kornet til matmjøl. Det er berre den inste, kvite kjerne som har vorte mest nytta til mat, og det som er i skalet og nær skalet har vorte dyremat...”

Dette fører til at Bygdemøllenes Landsforening ber henne komme til Molde i juni og holde foredrag om standardisering av meltyper. Dette var en viktig seier i en intens kamp, med stadige besøk ved bygdemøllene, m.m., og hun får støtte av tannleger, næringsfysiologer, leger m.fl.

Som et eksempel på Cecilies sosiale nettverk i denne tiden kan vi gjengi en ny hilsen fra svigerinnen i Oslo:

”Jeg sitter her nu og studerer ”Sildråpen”s beretning, som fru dr. Arnfinsen har sendt mig - det var pent gjort av hende... Du må hilse Ystgaards - det er enestående at det går så bra der.”*

Cecilie kan også høres i radio, og hun får kr. 20 for sin medvirkning i husmortimen - om arbeid til jul med kjøtt og bakst - i desember 1939.

Krigen og okkupasjonen kom naturlig nok til å bety store forstyrrelser i Cecilies planer. Her var det viktig hva som hendte med de organisasjonene hun arbeidet i eller for. Den nærmeste var Strinda Bondekvinnelag. Av mer prak-

tiske vansker var bl.a. bensinrasjoneringen allerede fra høsten 1939, som førte til at bondekvinnenes landsmøte i Trondheim ble utsatt.

Under okkupasjonen ble det gjort forsøk fra nazistenes side på å få bondekvinnene til å slutte seg til den nye organisasjonen som støttet Quisling, med Olga Bjoner i spissen. På et viktig møte besluttet medlemmene å legge ned laget inntil videre:

”Grunnet forskjellige omstendigheter har styret for Sør-Trøndelag Bondekvinnelag funnet det nødvendig å bryte forbindelsen mellom lagene og Norges Bondelag. Det er sendt melding til Norges Bondelag at laget er løst fra sitt medlemskap. I anledning kvinnenemndas skrivelse at fru Arentz er oppnevnt til formann under fru Bjoners permisjon, opplyser fru en at hun har gitt nemnda melding om at hun ikke kan overta hvervet. En skriftlig melding fra laget om at det melder seg ut av organisasjonen for Norges Bondelag bes sendt Olga Gimse, Folkerestauranten, Trondheim... Gi ikke lagsarbeidet på båten om en er nødt til dette skritt. Det er mye en kan arbeide for i bygda si for å fremme bygdefolkets egne interesser. Hold sammen og der må og skal finnes en basis for i ro og fred å bære selvhjelpstanken alltid videre fremover.”

Brevet ble undertegnet av Cecilie og de fire andre styremedlemmene.

*. Se egen artikkel om Sildråpen side 62 i denne årboken.

Og i et brev til Cecilie uttrykker en meningsfelle, Ragna Arentz:

”Vi får bare håpe at det klarner såpass omsider at vi igjen kan møtes alle bygdafolk i enighet om bondens sak. Tusend takk kjære fru Løvø for all din interesse og alt ditt arbeide i bonde-reisningen, du er en av dem som med din tro på saken og ditt lyse smil har gitt mot til andre”.

Det bodde flere byfolk rundt på gårdene under krigen, mer som ”betalende gjester” enn som flyktninger. Det gjorde det ikke på Voll, bortsett fra de første dagene. Voll var jo Statens eiendom, og det var viktig ikke å bli mistenkt for noen uregelmessigheter. Men det var okkupasjon, og striden i bondeorganisasjonene hadde flere sider. Cecilie Løvø satt i Styret for Folkekjøkkenet i Kongens gate og var med på å berge tiltaket fra nazistisk overtakelse og sikre fortsatt drift. Det ble smuglet ut matvarer til fangere på Volla.

Den spesielle situasjonen med okkupasjon og krig medførte selvsagt også særlige aktiviteter. Her er en henvendelse fra Nordland:

”De får unnskylde at jeg er so fri å spør om De på noen måte kunne hjelpe meg med lit egg. Grunnen er at min datter skal gifte seg og vi vilde jo gjerne gjøre det litt festlig i anledning dagen. Det kan tenkes at jeg på en eller annen måte kunde yte kompensasjon...”

Og et brev fra Vestfold: *”Takk for den gode pakken, du vet hvor rørende jeg synes det er når du strikker til oss. Et bomullsnøste skal du ha, du har bruk for det, og jeg har fått det av en tante.”*

Og fra Lillehammer: *”Nu er spørsmålet om du skulde ha en utvei til å skaffe oss noen høner - eller annet matnyttig. Det er en vond tid for all mat, især med den sene vår og dårlige sommer, men i slike tider generer jeg mig ikke for å spørre...”*

Men takkebrev går også fra Voll. f.eks. til Sverige: *”Vi sender med dette vår hjertevarme takk for sendingen av sukker, risengryn og kakao. Det var snildt av Dykk å sende oss slike ting til jol.”*

Fra en niese på Østlandet: *”Jeg sender dere mange tusen takk for eggene. Det var svært mange knust, men vi reddet det meste av dem... Nå er hytten vår og alt vi hadde der tatt av tyskerne, også båten. Vi hadde håpet å fiske en del... Som du vet ble Labben og Fredriks bror, advokat Gjerdrum plutselig skutt. Fru Gjerdrums bror, redaktør Filset, ble skutt i høst.”*

Men krig og okkupasjon tar endelig slutt, og det er godt nytt å høre:

”Hjartans takk for all kjærkommen hjelp og stønad i den tida eg var fange. Det var vidunderlig å kjenne at ein hadde gode vener utenfor gjerdet.”

Cecilie har ikke befattet seg særlig med partipolitikk. Men hun - og hennes meninger - er blitt såpass godt kjent at hun kan være til nytte for det som gjerne ble oppfattet som "bøndernes eget parti":

"I h.t. vedtak i fylkesstyret tillater jeg meg å be Dem holde noen foredrag for Bondepartiet foran valget. Vi må i år ordne agitasjonsvirksomhet på denne måten, da det blir umulig å skaffe talere fra andre kanter av landet. Jeg må instendig be Dem om å ta på Dem dette...For dem som er oppstilt på valglisten er det en særlig forpliktelse å delta i dette arbeid.

Nik Haugen"

Og Cecilie var stilt opp på valglisten. Men det er tydelig at partipolitikk ikke hadde hennes sterkeste engasjement. Mens vi finner avskrift eller kladd til taler i mange sammenhenger og ulike fora, finner vi ingen politiske valgtaler etter henne. Det er stadig spørsmålet om bygdekvinners utdanning som ligger henne på hjertet og hun tok etter krigen opp arbeidet med samme glød og med større autoritet.

Og hennes arbeid lyktes. Hennes store dag er når hun høsten 1947 kan overlevere nøkkelen til Sør-Trøndelag Fylkes moderne husstell- og husflidsskole på Valsetbakken ved Jonsvatnet til fylkesmann Ivar Skjånes. Hun gleder seg over

Cecilie Løvø overgir høsten 1947 husflidskolen på Valsetbakken til fylket representert ved fylkesmann Ivar Skjånes.

avisens omtale av skolen som ”*Skolen for kvinner og av kvinner*”.

I 1947 i brev til Kirke- og undervisningsdepartementet skriver hun sammen med Olufine Riseng og Signe Toverud fra Norges Bondekvinneforbund og med representanter for Arbeidernes Landsorganisasjon og Norges Husmorforbund og uttrykker skuffelse over at framhaldsskolen på landsbygda også denne gang har fått en kortere opplæringstid enn byskolene. Komiteen har drøftet utdannelsen for lærerinner i fagene håndarbeid og husstell som de anser for å være av største verdi for landsbygda og mener at lærerne i disse fag bør ha erfaring fra praktisk arbeid.

Hun er oppnevnt i den store Samordningsnemnda for skoleverket, der hun selvsagt kjemper for sine ideer. Hun skriver særskilt til Skoledirektøren for Nordland og Troms og takker for framlegg om ”*skuletilhøva for samebarn i Finnmark*”. ”*Samene kan ha verdifull husflid som høver sers godt for dei... Eg meiner at lærerkreftene ved slike skular i Finnmark må plikta seg til å setja seg inn i samenes husflid og husstell so mykje at dei kan gi opplering i det som ein meinat at samene bør halde på.*”

I dagboka skriver hun i 1948: ”*Eg er nettopp ferdig med ein del skrivearbeid for Samordningsnemnda, og voner eg har gjort bra arbeid. Eg kjenner meg difor lett om hjarta.*”

Men det er stadig mer å gjøre. Hun samarbeider med flere sentrale personer innenfor hennes interesseområde, bl.a. arkitekt Håkon Bleken, som hun får brev fra:

”*Vedlagt sender jeg en redegjørelse for alle de militære yrkeskolene, både for land-, sjø- og luftforsvaret med en konklusjon... Jeg vil be om at saken blir gjennomlest og vil gjerne høre din mening om den.... Det er helt på egen hånd jeg har tuklet med det.*
Håkon Bleken”

I løpet av krigen hadde Folkekjøkkenet klart å opparbeide et visst overskudd. Staten krevde skatt av dette, og skatten ble betalt. Men Cecilie hadde hatt drømmer om at disse pengene skulle komme bondekvinneforbundet til nytte. Og hun klarte med hjelp fra stortingsmann Jon Leirfall å få en del tilbakebetalt. Det kommer nemlig omsider godt nytt fra Stortinget:

”*Vedlagt oversendes melding om at engangsskatten til Folkekjøkkenet er satt ned med kr. 15 000.-. Det ble dessverre ikke mere, men det er da penger det også. Å komme lenger var umulig. Dersom skatten ikke hadde vært betalt skulle vi nok ha opnådd mere, men det er tungt for staten å gi fra seg penger den har fått kloa i. Som du ser er det ikke knyttet noen vilkår om pengenes anvendelse, slik at de i tilfelle kan nyttes til å sette driften igang i nye lokaler.*
Med hilsen
Jon Leirfall”

Cecilie svarer:

”Styret i A/S Folkekjøkkenet vil med dette sende deg sin beste takk for all god hjelp for at ein fekk att noko av eingangsskatten. Sjølv om summen ikkje vart so stor som ein hadde våge å

tenkt seg, er vi sers glad og takksam for det som er. Takk skal du ha for hjelpa!

*For styret
Beste helsing
Cecilie Løvø”*

Folkekjøkkenet var på hjørnet av Prinsens gt. og Kongens gt. (Kongens gt. 30a). Folkekjøkkenet ble åpnet i 1900 og ble drevet av ulike eiere. I 1940 overtok bondeorganisasjonene i Trøndelag bedriften og drev den til 1. mai 1941. For å unngå Nasjonal Samling fikk en da stedet over i privat eie. Etter freden i 1945 gikk det tilbake til bondeorganisasjonene.
Kilde: Det Norske Næringsliv. Sør-Trøndelag fylkesleksikon, 1949

Cecilie var stolt over at Folkekjøkkenet på den måten kunne bidra til at Bøndernes Hus kunne reises på tomten i Kongens gate. Hun besøkte på sine eldre dager det moderne Prinsen Hotell når hun hadde et ærend i byen, og satt der og gledet seg over å ha bidratt til denne bøndernes eiendom.

I mars 1950 forteller hun: *"Per og eg har vore i byen denne veka. I går hadde vi ei utgreiing om kvar vår utstilling. Han far om såvareutstillinga og eg om ei kjøkenutstilling. Dei var i Bondeheimens festsal begge to, og fylkesmannen*

opna utstillingane. Det var heilt fullt med folk. I går var vi på fest i kandidatlaget og det var retteleg morosamt. Eg fekk dansa med mest alle saman. Det vil seie at det var byte-reinlenderen som gjorde det. I dag har vi hatt møte i A/S Folkekjøkkenet. No kjem far og har vore på middag i Felleskjøpet."

Slik omtrent artet 50-åra seg for Cecilie. Det er mye anerkjennelse å få, mange hilsener og blomster ved "runde" dager. Men mer og mer går tankene tilbake, og hun skriver flittig til søsken og slekt der

Strinda Bondekvinne­lag feiret sitt 50-årsjubileum 12. mars 1976 i Felleskjøpets lokaler på Tunga. Formannen Aasta Selmer flankeres av æresmedlemmene Cecilie Løvø og Svanhild Løberg.

hun deler erindringer og reflekterer over hva livet har gitt henne.

18. juni 1956, nesten på dagen 64 år gammel, får hun sin største anerkjennelse, Kongens Fortjenstmedalje i sølv.

(To år senere får hennes mann også Kongens anerkjennelse. Han måtte altså vente litt lenger, men den medaljen er til gjengjeld i gull!)

Men hun er stadig engasjert i sitt viktigste anliggende - skolen, som hun sitter i styret for. Der sier hun fra om nye og bedre redskaper, anbefaler ansettelse, foreslår sensorer til eksamen, osv.

Hennes omtenksomme sendinger av egne produkter til slekt og venner ved

jul og merkedager varer ved. Svigermor på Løvø takker, men må diktere brevet:

”Takk - takk for sendingene. Flesket er nettopp etter ønske, så fast og appetittlig. Og så alt det annet, delikatesser fra din hånd, Cecilie, og alle grønnsakerne! Nu når jeg selv ikke greier å stelle noe særlig, er det så kjærkomment.”

Og året etter flytter gamlemor Løvø til Voll, og blir boende der helt til Per pensjoneres og Cecilie og Per må flytte. Men det nye livet, i egen bolig på Dragvoll, er noe Cecilie har sett frem til med glede.

Mye kunne fortelles også om hennes liv i den nye ”Heimly” på Dragvoll, om et intenst arbeid hun la ned i planlegging,

På jordet utenfor huset ved Dragvoll.

Hun fortsatte å realisere sine ideer i sin egen kjøkkenhage. Derfra forsynte hun raust sine venner og slektninger med hagens produkter, og hun var selvforsynt.

innredning og - ikke minst - i den store hagen. I tillegg til beplantning av sjeldne arter furutrær, spesielle sorter bærbusker osv. ble det plass til å få frem årlig rik høst av grønnsaker og den store jordbærhagen, som like årvisst forsynte en spredt familie med helsebringende produkter av hjertets, hjernens og håndens innsats. Dette ble hun etter hvert alene om; Per Løvø døde. Et godt inntrykk av de siste årene hennes kan vi sannsynligvis lese ut fra hennes siste skriftlige kontakt med samfunnet. Hun ville til det siste gjøre rett og skjell for seg, slik vi ser av hennes siste hilsen til det offentlige Norge. Hun skrev sin selvangivelse i 1973, over 80 år gammel:

”Kjære ligningsnemnd.

Tilhøva er soleis no at eg må skriva Kjære. Min mann, forsøksleder P. J. Løvø på statens forsøksgård er no i den stoda at han greier ikkje å laga noko selvangivelse lenger. Han er no snart 83 år, det er ikkje nokon alder å tala om, men han har i dei siste åra vore so svimmel at han greier so å si ingen ting av det han er vandt til å gjera... Han sit om kvelden halvsovande og trur han ser på TV... Eg prøver å seie at ligningsnemnda veit so godt kva vi tjenar etter alle dei oppgåver du har gjeve dei før... I høve min manns stilling på forsøks-garden var det slik at husmora alltid måtte vera førebudd på å taka imot framande... Min arbeidsdag var i gjø-

nomsnitt 14-16 timar for dagen... Då vi endeleg fekk lovnad på tomt til å byggja vort eige hus på, selde vi bilen so vi kunde betala tomta som er på nestan 2 mål, en stor villhaug med god matjord omkring, og det bar laus med alt hagearbeid attåt det vanlege husstell.... No er min mann so svimmel at eg går støtt i otte for at han skal stupe. Eg må overta ting som eg aldri har gjort før. Til dømes å fara til byen og ordna med det nødvendige i banken. Eg er ikkje mye høg i hatten når eg baskar meg fram på gata med to stavar, men då tenker eg at "ein skal ikkje skua hunden på håra" og kjenner etter at eg har skulderveska mi. ... No kan de tru at eg må tjena stort med pengar som, står so

felt i. Det ser eg ikkje noko til. Vi har rikelig med grønsaker og bær til eige hushold. Resten gir eg bort til barna og dei unge fruene som har interesse av det. Det er i alle fall ei stor glæde for meg å få sjå at barna gneg på gulrot i staden for kjærlighet på pinne.

DETTE ER MI SJØLVANGIVELSE. Eg bed om at de ikkje gjev oss noko straffeskatt, men finn fram til ei ordning som er til det beste både for oss og for samfunnet.

*Vyrdsam helsing
Cecilie Løyvø.*"

Voll 4H-gård i april 2002. Huset til venstre for hovedhuset er nå aktivitetshuset Gulhuset, tidligere var det laboratorium i 1. etasje og bolig for budeie Tora Gust i 2. etasje. Huset helt til venstre ble flyttet fra sørsiden av Steinanvegen (se bildet side 84) da Voll studentby skulle bygges. Det var bolig for ansatte ved Voll. Bak Voll ser vi de nye byggene i steinbruddet på Berghheim.

Foto: Knut L. Vik